

ALLE 18-VUOTIAIDEN OMAISHOIDON TUEN TOIMINTAOHJE 1.1.2022 ALKAEN

Johtokunta 24.11.2021/ 164§

Sisällys

1 Yleistä	1
2 Omaishoidon tuen tarkoitus ja sisältö	1
3 Omaishoidon tuen hakeminen	2
4 Palvelutarpeen arviointi	2
5 Omaishoitajaa koskevat vaatimukset.....	3
6 Päätös omaishoidon tuen myöntämisestä ja omaishoitosopimus.....	4
7 Hoito- ja palvelusuunnitelma.....	5
8 Omaishoidon tuen hoitopalkkiot ja myöntämisperusteet	6
9 Omaishoidon keskeytykset	9
10 Hoitajalle järjestettävä vapaa	10
11 Omaishoidon lakisääteisten vapaiden järjestäminen.....	11
12 Omaishoitosopimuksen irtisanominen ja purkaminen	12
13 Omaishoitajan hoitotehtävää tukevat palvelut	13
14 Asiaa koskevaa keskeistä lainsäädäntöä.....	13

1 Yleistä

Tässä Suupohjan peruspalveluliikelaitoskuntayhtymän (jatkossa LLKY) toimintaohjeessa kerrotaan omaishoidon tuen myöntöperusteista alle 18-vuotiaitten lasten ja nuorten osalta LLKY:n alueella (Isojoki, Karijoki, Kauhajoki, Teuva).

Omaishoidon tuki kohdennetaan ensisijaisesti vaikeasti vammaisten ja pitkäaikaissairaiden lasten hoitoon. Lisäksi omaishoidon tuki kohdennetaan perheille, joiden kokonaistilanne huomioiden katsotaan eniten hyötyvän omaishoidon tuesta.

Vammaispalveluiden sosiaalityö vastaa omaishoidon tuen myöntämisestä tukeen oikeutetuille sen kalenterikuukauden loppuun, jolloin omaishoidettava henkilö täyttää 18 vuotta. Täysi-ikäisten hoidettavien omaishoidon tuen myöntämisestä vastaa IkäLuotsi. Omaishoidon tuki ei jatku automaattisesti hoidettavan tullessa täysi-ikäiseksi, vaan omaishoidon tukea tulee hakea kirjallisesti IkäLuotsin asiakasohjauksesta.

Päätökset tehdään pääsääntöisesti toistaiseksi voimassa oleviksi ja niitä tarkistetaan säännöllisesti. Palvelutarpeen arviointi tehdään kuitenkin viimeistään silloin, kun hoidettava henkilö täyttää 16 vuotta.

2 Omaishoidon tuen tarkoitus ja sisältö

Omaishoidon tuki on lakisääteinen yleiseen järjestämisvelvollisuuteen kuuluva palvelu, jonka järjestämisestä kunta huolehtii määrärahojensa puitteissa. Omaishoidolla tarkoitetaan vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotiloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla. Se on kokonaisuus, joka muodostuu hoidettavalle annettavista tarvittavista palveluista sekä omaishoitajalle annettavasta hoitopalkkiosta, vapaasta ja omaishoitoa tukevista palveluista.

Omaishoidon tuki perustuu omaishoidon tuesta annettuun lakiin (937/2005) ja siihen tehtyihin muutoksiin (950/2016, 318/2011, 511/2016) sekä LLKY:n johtokunnan hyväksymiin myöntämisperusteisiin ja palkkioluokkiin.

Laki omaishoidon tuesta sisältää omaishoidon tuen yleiset myöntämisedellytykset. Kunta voi myöntää omaishoidon tukea, jos kaikki seuraavat edellytykset täyttyvät:

- tuen myöntämisen arvioidaan olevan hoidettavan edun mukaista
- henkilö tarvitsee alentuneen toimintakyvyn, sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen syyn vuoksi kotiloissa hoitoa tai muuta huolenpitoa

- hoidettavan omainen tai muu hoidettavalle läheinen henkilö on valmis vastaamaan hoidosta ja huolenpidosta tarpeellisten palvelujen avulla
- hoitajan terveys ja toimintakyky vastaavat omaishoidon asettamia vaatimuksia
- omaishoito yhdessä muiden tarvittavien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kanssa on hoidettavan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kannalta riittävää
- hoidettavan koti on terveydellisistä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva

Kunta päättää, missä laajuudessa se järjestää omaishoidon tukea ja kuinka paljon se osoittaa voimavaroja hoitopalkkioihin ja palveluihin. LLKY voi myöntää omaishoidon tukea, jos tässä toimintaohjeessa olevat myöntämiskriteerit täyttyvät.

3 Omaishoidon tuen hakeminen

Omaishoidon tukea haetaan aina kirjallisesti omaishoidon tukihakemuksella, jonka voi tulostaa osoitteesta: www.llky.fi / Vammaispalvelut / omaishoidontuki. Lomakkeen voi myös pyytää vammaispalveluiden työntekijöiltä. Hakemuksen liitteeksi tarvitaan hoidettavasta henkilöstä terveydenhuollon tai kuntoutuksen asiantuntijan lausunto (esim. hoitoseloste, kuntoutussuunnitelma).

Täytetty hakemus liitteineen palautetaan:

Isojoki, Karijoki, Teuva: Karijoen sosiaalitoimisto, Kristiinantie 3, 64350 Karijoki

Kauhajoki: Kauhajoen kaupungintalo / Vammaispalvelut, PL 100, 61801 Kauhajoki

Omaishoidon tukea voi hakea myös sähköisesti osoitteessa (vaatii vahvan tunnistautumisen):
llky.fi – Ota yhteyttä sähköisesti – Lifecare-Omapalvelu

Sosiaalityöntekijän ja sosiaaliohjaajan yhteystiedot (puhelinaika on ma – pe klo 12 – 13):

Isojoki, Karijoki ja Teuva, puh. 040 716 0488

Kauhajoki, puh.040 549 2235

Omaishoidon tukea ei voi hakea ja saada takautuvasti.

4 Palvelutarpeen arviointi

Hakemuksen käsittely aloitetaan hoidettavan luokse tehtävällä kotikäynnillä. Palvelutarpeen arviointi suoritetaan omaisten sekä tarvittaessa sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön

moniammatillisena yhteistyönä ja siinä hyödynnetään tarkoitukseen sopivia toimintakykymittareita. Arvioinnin tueksi voidaan tarvittaessa pyytää erikseen muita asiantuntijalausuntoja.

Palvelutarpeen arvioinnissa selvitetään hoidettavan ja hoitajan kokonaistilanne, sosiaalinen ympäristö, hoidettavan fyysinen ja psyykkinen kunto sekä hoitajan valmiudet omaishoitajan tehtävään.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota päivittäisten toimintojen lisäksi mm. liikuntakykyyn, kommunikaatioon sekä valvonnan ja erityisen vaativien hoitotoimenpiteiden tarpeeseen. Omaishoidon tukea myönnettäessä lapsen hoidon ja huolenpidon vaativuutta ja sitovuutta verrataan saman ikäisen terveen lapsen hoidon tarpeeseen.

Vaativuudella ja sitovuudella tarkoitetaan niitä vammaisuudesta tai sairaudesta aiheutuvia konkreettisia tehtäviä, joita omaishoitajan on vammaisesta lapsesta tai nuoresta huolehtiessaan suoritettava. Hoidon, huolenpidon ja valvonnan tarvetta, vaativuutta ja sitovuutta verrataan saman ikäisen terveen lapsen tai nuoren tarpeisiin. Omaishoidon tuen piiriin voidaan ottaa pääsääntöisesti kolme vuotta täyttänyt sairas tai vammaisen lapsi.

Oikeutta omaishoidon tukeen ei todennäköisesti synny, jos hoidettavan avuntarve on pääasiassa sanallista ohjausta ja muistuttelua eikä hoidettavalla ole pulmia liikkumisessa tai kommunikaatioissa.

Itsenäistä selviytymistä ja yksinoloa arvioitaessa otetaan huomioon hoidettavan ikä ja missä määrin tämän ikäinen edellyttää normaalisti valvontaa ja huolenpitoa. Hoidontarpeista, päivähoido- ja koulujärjestelyistä sekä muusta avun tarpeesta tehdään tarvittaessa kokonaisarviointi yhdessä vanhempien sekä mahdollisten yhteistyötahojen kanssa.

Arvioinneissa otetaan kantaa myös siihen, missä vaiheessa omaishoito mahdollisesti korvautuu muulla palvelulla. **Mikäli muut palvelut turvaavat lapsen tai nuoren hoidon ja huolenpidon paremmin kuin omaishoidon tuki, ei omaishoidon tukea tällöin myönnetä.** Tällaisia palveluja voivat olla esimerkiksi lyhytaikaishoito, perhetyö tai kuntoutusohjaus.

5 Omaishoitajaa koskevat vaatimukset

Omaishoitajan tulee olla hoidettavan omainen tai muu hoidettavalle läheinen täysi-ikäinen henkilö. Palvelutarpeen arvioinnissa tarkastellaan, miten hoitaja selviytyy omaishoitoon sisältyvistä tehtävistä. Arvioinnissa otetaan huomioon omaishoitajan fyysinen ja psyykkinen terveydentila, mahdolliset sairaudet ja niiden vaatima hoito, toimintakyky ja voimavarat, kuten

kyky selviytyä päivittäisistä toiminnoista ja kyky hoitaa läheistään, elämäntilanne, sosiaaliset verkostot, hoitajan kyky toimia hoidettavan edun mukaisesti ja ottaa hänen näkemyksensä huomioon.

Omaishoidon tukea ei myönnetä, jos hoitajalla on todettu esim. fyysiseen toimintakykyyn vaikuttava sairaus, vakavia mielenterveyden ongelmia, päihteiden väärinkäyttöä tai jos hoitajan toimintakyky ja muu terveydellinen tila, perhetilanne tai elämäntilanne selvästi rajoittavat häntä toimimasta omaishoitajana, vaikka hoidon rinnalle voitaisiin järjestää hoidettavalle riittävä määrä tukevia palveluja ja tukea.

Hoitajan soveltuvuudesta hoitotyöhön voidaan edellyttää lääkärin ja/tai muun sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijan arviota. Jos hoitaja ei esitä pyydettyä lääkärinlausuntoa (kuukauden kuluessa), voidaan päätös tästä syystä tehdä kielteisenä tai muuttaa jo voimassaoleva sopimus välittömästi kielteiseksi.

Omaishoitajalla tulee aina olla kokonaisvastuu hoidettavasta ja hänellä tulee olla voimavaroja selviytyä omaishoitotyöstään. Siksi omaishoidon tukea ei pääsääntöisesti myönnetä, jos perhe on lastensuojelun asiakkaana. Omaishoidon tuen päätös odottaa niin kauan, kunnes mahdollinen lastensuojelun tarve on selvitetty.

6 Päätös omaishoidon tuen myöntämisestä ja omaishoitosopimus

Palvelutarpeen arvioinnin perusteella omaishoidon tuen myöntämisestä tehdään kirjallinen päätös. Omaishoidon tuki myönnetään hakemuskuukauden alusta lukien tai viimeistään (jollei tilanteesta muuta johdu) hakemuksen saapumisesta lukien.

Päätös tehdään toistaiseksi voimassa olevana tai erityisistä syistä määräaikaisena.

Viranhaltijan päätökseen tyytymätön voi saattaa päätöksen LLKY: n perusturvalautakunnan käsiteltäväksi 30 päivän kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan.

Mikäli omaishoidettavan lapsen vanhemmat ovat eronneet ja huoltajilla on yhteishuolto, toimitetaan tieto omaishoidon tuen myöntämisestä myös etävanhemmalle siltä osin, kun se koskee lapselle tai nuorelle myönnettyjä palveluita, esimerkiksi omaishoitajan lakisääteisten vapaiden ajaksi hoidettavalle myönnetty tilapäishoito.

Myönteisen päätöksen jälkeen laaditaan omaishoitosopimus, joka on LLKY: n ja omaishoitajan välinen toimeksiantosopimus. Sopimuksessa määritellään sopijapuolten oikeudet ja velvollisuudet ja siihen liitetään hoidettavan hoito- ja palvelusuunnitelma.

Kyseessä ei ole työsopimuslain (55/2001) tarkoittama työsuhde. Vaikka kyse ei ole työsuhhteesta, omaishoitajan eläketurva määräytyy kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain mukaisesti (Julkisten alojen eläkelaki 81/2016).

LLKY vakuuttaa omaishoitajat tapaturman varalta. (Työtapaturma- ja ammattitautilaki 459/2015). Omaishoitajan tukee ilmoittaa välittömästi vammaispalveluihin hoitotyössä tapahtuneesta tapaturmasta.

Omaishoidon tuen sopimus tehdään pääsääntöisesti toistaiseksi voimassa olevaksi tai erityisistä syistä johtuen määräajaksi. Sopimus tarkistetaan tarvittaessa. Omaishoitosopimus sisältää tiedot

- hoitajalle maksettavasta hoitopalkkiosta ja sen suorittamistavasta
- hoitajan oikeudesta omaishoidon vapaisiin (2 tai 3 vrk kalenterikuukaudessa)
- omaishoidon vapaiden järjestämistavasta
- määräaikaisen sopimuksen kestosta
- hoitopalkkion maksamisesta hoidon keskeytyessä hoitajasta johtuvasta syystä tai hoidettavasta johtuvasta muusta kuin terveydellisestä syystä
- sopimuksen irtisanomisesta tai purkamisesta
- hoitajan oikeuksista, velvollisuuksista ja LLKY: n velvollisuuksista

7 Hoito- ja palvelusuunnitelma

Kun omaishoidon tuki myönnetään, laaditaan omaishoidettavalle hoito- ja palvelusuunnitelma. Suunnitelmaan kirjataan:

- omaishoitajan antaman hoidon määrä ja sisältö
- muiden hoidettavalle tarpeellisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen määrä ja sisältö mukaan lukien omaishoidettavan omatoimisuuden tukeminen
- omaishoitajan hoitotehtävää tukevien sosiaalihuollon palvelujen määrä ja sisältö
- miten hoidettavan hoito järjestetään hoitajan vapaan aikana
- miten hoidettavan hoito järjestetään hoitajan terveydenhoitoon liittyvien käyntien tai siihen liittyvän muun poissaolon aikana

Hoito- ja palvelusuunnitelmaa tarkistetaan aina, kun omaishoitotilanteessa tapahtuu muutoksia tai jompikumpi osapuoli niin toivoo. Omaishoitajalla on aina ilmoitusvelvollisuus muutoksista omaishoitoon vaikuttavista asioista.

8 Omaishoidon tuen hoitopalkkiot ja myöntämisperusteet

Omaishoidon tuki sisältää aina rahana suoritettavan hoitopalkkion. Hoitopalkkiot tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella. Omaishoidon tuki on veronalaista tuloa. LLKY toimittaa omaishoidon tuen hoitopalkkiosta ennakonpidätyksen ja perii työeläkemaksun. Työeläkemaksu koskee alle 68-vuotiaita hoitajia, joille kertyy KVTEL:n mukainen peruseläketurva. Tuesta peritään alle 68-vuotiailta TEL -vakuutusmaksu.

Hoitopalkkion maksamisen edellytyksenä on omaishoidon läsnäololomakkeen palauttaminen LLKY:lle. Lomake tulee palauttaa kunkin kuukauden osalta viimeistään seuraavan kuukauden neljänteen päivään mennessä. Mikäli lomaketta ei palauteta määräaikaan mennessä eikä hoitopalkkiota voida maksaa ajallaan, maksetaan se seuraavan hoitopalkkion maksamisen yhteydessä. Lomakkeella ilmoitetaan hoitajasta ja hoidettavasta johtuvat keskeytykset ja omaishoidon sijaisuutta koskevat tiedot.

Omaishoidon tukena maksettava palkkio maksetaan omaishoitajalle kuukausittain seuraavan kuukauden 15. päivänä.

Hoitopalkkio voidaan sopia säädettyä pienemmäksi, jos hoidon sitovuus on vähäisempää kuin laissa omaishoidon tuesta 4 §:n 1 momentissa edellytetään, ja hoidon sekä huolenpidon tarve on vähäistä tai siihen on hoitajan esittämä erityinen syy.

Hoitajalle maksettavan hoitopalkkion suuruus määräytyy päivittäisen hoidon sitovuuden ja hoidettavan palvelutarpeen mukaan, jolloin omaishoidon tukea korotetaan tai alennetaan tarvittaessa seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien. Pysyvien hoitoon vaikuttavien muutosten ensisijainen ilmoitusvelvollisuus on hoitajalla. Virheellisin perustein maksettu tuki korjataan ja peritään takaisin takautuvasti enintään kuluvan kalenterivuoden ajalta.

Alle 18 – vuotiaiden hoidettavien kohdalla arvioinnissa kiinnitetään huomiota päivittäisten toimintojen lisäksi liikuntakykyyn, kommunikaatioon sekä valvonnan ja erityisen vaativien hoitotoimenpiteiden tarpeeseen. Tuki kohdennetaan pääsääntöisesti vaikeasti vammaisen ja/tai vaikeasti pitkäaikaissairaalan lapsen hoitoon. Tämä tarkoittaa sitä, että hoidettavan tulee olla lähes kaikissa henkilökohtaiseen hoitoon ja huolenpitoon liittyvissä toimenpiteissä toisen henkilön avun varassa.

Oikeutta omaishoidon tukeen ei synny, jos hoidettavan avuntarve on pääasiassa sanallista ohjausta ja muistuttelua, hoidettavalla ei ole pulmia liikkumisessa tai kommunikaatioissa, eikä hoidettava tarvitse erityisiä vaativia hoitotoimenpiteitä, eikä avuntarve ole ympärivuorokautista.

Jos muualla opiskeleva nuori on pääsääntöisesti viikot opiskelupaikkakunnalla, päävastuu päivittäisestä hoidosta ei voida katsoa olevan enää omaishoitajalla. Tällöin omaishoidontuen myöntämisperusteet eivät täyty opiskelukuukausien aikana.

LLKY:ssä omaishoidon tukea myönnetään hakijoille kolmessa eri maksuluokassa.

Omaishoidon tuen palkkion määrät ja myöntämisperusteet ovat seuraavat:

I – maksuluokka   468,80 €/ kk

- hoidettavalle on pääsääntöisesti myönnetty Kelan vammaistuki tai kuntoutusraha
- hoidettava tarvitsee paljon enemmän hoitoa ja huolenpitoa kuin ikäisensä terve lapsi keskimäärin ja
- hoitotyö on sitovaa ja fyysisesti tai psyykkisesti raskasta ja
- hoidettava voi olla säännöllisesti osan päivästä tai säännöllisesti useamman kerran viikossa kodin ulkopuolisessa toiminnassa tai palvelussa (esim. koulussa, aamu- ja iltapäivätoiminnassa, päivähoidossa) ilman, että hoitopalkkio muuttuu ja
- hoidettavaa on autettava konkreettisesti perustoimissa (pukeutuminen, peseytyminen, hygienia, ruokailu, wc-asiointit, liikkuminen) tai on oltava välittömässä fyysisessä läheisyydessä - ohjaamassa häntä sanallisesti suorittamaan toiminta ja
- hoidettavalla ei ole yöllistä avun tarvetta tai avun tarve on vähäinen (tähän ryhmään voivat kuulua myös öisin runsaasti apua tarvitsevat lapset ja nuoret, joiden hoitovastuu osan päivästä on muualla)
- toimintakykykartoituksen pisteet 21 - 34

Edellä mainittujen myöntämisperusteiden lisäksi voi olla esimerkiksi:

- lapsen ja nuoren hoitoisuutta lisäävät aistitoimintojen rajoitukset (näkö, kuulo, tunto)
- omaishoitajan työhön kuuluu hoitotoimenpiteitä (esim. lääkehoito, injektiot, katetrointi, avanne, haavahoito)
- hoidettavalla on keskivaikea psyykinen sairaus tai oire, joka selkeästi lisää hoitoisuutta
- hoidettava on kontakteista vetäytyvä, ahdistunut tai käytöksessä esiintyy keskivaikeita pelkotiloja tai muuta poikkeavaa käytöstä (ääntely, uhmakas käytös, itsensä vahingoittaminen, ahdistus, arkuus)
- merkittävä valvonnan tarve esim. vaarantajun puutteesta tai psyykkisistä syistä johtuva
- lievä kehitysvamma, joka aiheuttaa hoidettavalle psyykkistä oireilua

- hoidettavan kielellinen toimintakyky (puheen ymmärtäminen ja tuottaminen, itsensä ilmaiseminen) on keskivaikeasti alentunut
- hoidettavan toiminnanohjauksen, hahmottamisen, keskittymisen sekä oppimisen taidoissa on merkittäviä puutteita
- hoidettavan sosiaalinen kanssakäyminen ja vuorovaikutustaidot ovat ikätasoon verrattuna keskivaikeasti alentuneet
- hoidettavan kyky osallistua mielekkääseen toimintaan ja leikkiin on harvoin jäsentynyt / ikätasoa vastaavaa, usein epäkypsää
- hoidettavalla on haasteita itsekontrollin osalta, hän tarvitsee ohjausta ja tukea muiden kanssa toimimiseen

II – maksuluokka   716,30 €/ kk

Maksuluokassa I mainittujen perusteiden lisäksi täyttyvät seuraavat:

- käytössä ei ole muita palveluja merkittävästi ja
- hoidettava tarvitsee paljon hoitoa ja huolenpitoa sekä jatkuvaa apua päivittäisissä toiminnoissa ja
- hoidettava tarvitsee apuvälineitä kommunikoinnissa, (esim. kuvat, tukiviittomat) ja/tai liikkumisessa ja
- hoidettava tarvitsee hoitoa ja huolenpitoa myös yöaikaan. (yöaikaan tarvittava hoito ja huolenpito ovat toistuvaa ja säännöllistä) ja
- hoitotyö edellyttää omaishoitajalta pääsääntöisesti ympärivuorokautista työpanosta ja on fyysisesti ja psyykkisesti raskasta ja
- omaishoitaja ei voi pääsääntöisesti työskennellä kokopäiväisesti ja
- hoidettava voi olla osan päivästä tai viikoittain kodin ulkopuolella (esim. koulussa ja mahdollisessa aamu- ja iltapäivähoidossa, kuntouttavassa päivähoidossa) ja
- hoidettava ei voi olla lyhyttäkään aikaa yksin, vaan lapsen tai nuoren hoidosta huolehtivan on oltava jatkuvasti varuillaan tai lapsi tarvitsee valvojaa karkailun tai impulsiivisuuden vuoksi tai hoidettava voi vahingoittaa itseään tai muita
- toimintakykykartoituksen pisteet 35 - 52

III – maksuluokka   849,20 €/ kk

Maksuluokissa I ja II mainittujen perusteiden lisäksi täyttyvät seuraavat:

- hoidon määrä ja sitovuus ovat laitoshoidon tasoa ja

- hoidettava tarvitsee runsaasti ympärivuorokautista hoitoa, hoivaa, huolenpitoa ja valvontaa kaikissa päivittäisissä toiminnoissa ja
- hoidettava ei ole säännöllisesti osaa päivästä kodin ulkopuolisessa toiminnassa tai - palvelussa (esim. koulussa, kuntouttavassa päivähoidossa) ja
- omaishoitaja ei voi opiskella päätoimisesti tai käydä työssä
- toimintakykykartoituksen pisteet 53 - 76

Omaishoidon tuen hoitopalkkio voidaan sopia edellä mainittuja maksuluokkia pienemmäksi, jos siihen on hoitajan esittämä erityinen syy. Tällainen erityinen syy voi olla esimerkiksi hoitopalkkion vaikutus myönnettyyn sosiaalietuuteen. Myös oikeus vapaisiin säilyy.

Hoidettavan hoitoisuuden muuttuessa omaishoidon tuen maksuluokkaa tarkistetaan käyttäen edellä mainittuja kriteerejä. Jos omaishoidon tuen kriteerit eivät asiakkaan hoitoisuuden muuttuessa enää täyty, omaishoidon tuki lakkautetaan seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien.

9 Omaishoidon keskeytykset

Omaishoidon tukea alennetaan, jos hoidettavalla on säännöllisiä, ennalta sovittuja lyhytaikaisia ympärivuorokautisia kuntoutus-, intervalli- tai koulujaksoja vähintään 10 päivää kalenterikuukaudessa sisältäen lähtö- ja tulopäivät (ei sisällä omaishoidon lakisääteisiä vapaapäiviä).

Hoidon keskeytyessä hoitopalkkio saadaan jakamalla kuukausipalkkio luvulla 30,4 ja kertomalla hoitajan tekemillä hoitopäivillä.

Hoitopalkkion maksaminen keskeytetään heti, jos hoito keskeytyy hoitajasta johtuvasta syystä.

Jos omaishoito keskeytyy tilapäisesti hoidettavan terveydentilasta johtuvasta syystä, hoitopalkkion maksaminen keskeytyy kuukauden kuluttua (esim. lähtöpäivä on 10. lokakuuta, keskeytys 10. marraskuuta alkaen).

Tilanteessa, jossa hoidettavaa terveydentilasta johtuvasta syystä hoidetaan tilapäisesti muualla yli kuukauden ajan, hoitopalkkion maksaminen keskeytyy kuukauden kuluttua.

10 Hoitajalle järjestettävä vapaa

Omaishoitajalle järjestettävän vapaan tavoitteena on tukea omaishoitajan jaksamista ja sitä kautta varmistaa hoidon laatu. LLKY: n on huolehdittava hoidon tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä hoitajan lakisääteisen vapaan ajaksi. Omaishoitajalla on oikeus pitää lakisääteistä omaishoidon vapaata kokonaisina vuorokausina, jolloin LLKY on velvollinen huolehtimaan omaishoidon järjestämisestä ympärivuorokautisena palveluna.

Lakisääteisen vapaan pitäminen ei vähennä hoitopalkkion määrää. Lakisääteisiin vapaisiin ovat oikeutettuja kaikkien maksuluokkien omaishoitajat.

Omaishoitosopimusta tehtäessä ja sitä myöhemmin tarkistettaessa arvioidaan, onko omaishoitaja hänen antamansa hoidon ja huolenpidon sitovuuden perusteella oikeutettu kahden vai kolmen vuorokauden vapaaseen kalenterikuukautta kohti. Tiedot omaishoitajan oikeudesta lain mukaisiin vapaapäiviin merkitään omaishoitosopimukseen tai sopimusta koskevaan muutospäätökseen.

Omaishoitajalla on oikeus pitää vapaata kolme (3) vuorokautta sellaista kalenterikuukautta kohti, jonka aikana hän on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Lakisääteinen vapaa sisältää omaishoitajalle annettavaa vapaata täysinä vuorokausina.

Kolme (3) vuorokautta vapaata kertyy vielä silloin, kun hoidettavalla on kokovuorokautisia, säännöllisiä, ennalta sovittuja intervallijaksoja korkeintaan jaksotuksella 1 viikko (7 vrk) intervallissa ja 3 viikkoa kotona.

Omaishoitajalla on oikeus pitää vapaata kaksi (2) vuorokautta sellaista kalenterikuukautta kohti, jonka aikana hoito ei ole edellä mainitusti yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sitovaa.

Tilanteessa, jossa hoidettavaa hoidetaan tilapäisesti muualla kuin omaishoidossa yli kuukauden hoidettavan terveydentilasta johtuvasta syystä, vapaata ei kerry siltä ajalta jolta ei makseta hoitopalkkiota.

Omaishoidon vapaat voi pitää, kun lomaoikeus on kertynyt. Kertyneitä vapaita voi kerätä ja pitää ne yhtäjaksoisesti kuluvan kalenterivuoden aikana. Joulukuun vapaat voi pitää seuraavan tammikuun aikana. Vapaan pitäminen ei vaikuta hoitopalkkioon eikä vähennä uusien vapaiden kertymistä.

11 Omaishoidon lakisääteisten vapaiden järjestäminen

Omaishoidon lakisääteiset vapaiden tarkoituksena on tukea omaishoitajaa hänen vaativassa työssään. Omaishoitaja voi valita, miten hän haluaa omaishoidon lakisääteiset vapaat järjestettäväksi LLKY:n tarjoamien vaihtoehtojen välillä. Vaihtoehtoista käytettävissä voi olla yksi vapaiden järjestämistapa kerrallaan.

Omaishoidon vapaat on mahdollista pitää joko kuukausittain jälkikäteen tai kerryttää niitä ja pitää kerralla pidempi jakso. Vapaat on pidettävä kuluvan kalenterivuoden aikana kuitenkin niin, että joulukuulta kertyneet vapaat voidaan käyttää seuraavan kalenterivuoden tammikuun loppuun mennessä.

Hoitajan tulee ilmoittaa pitämänsä omaishoidon vapaat LLKY:lle omaishoidon läsnäolomakkeella.

Vapaan pitämisestä ja sen aikaisesta hoitojärjestelystä tulee sopia vammaispalveluiden sosiaalityöntekijän/sosiaaliohjaajan kanssa. Tieto kirjataan omaishoidon hoito- ja palvelusuunnitelmaan ja siitä tehdään viranhaltijan päätös.

Vapaan aikaisen hoidon tilaamisesta ja omaishoidon vapaiden pitämisestä vastuu on omaishoitajalla. Kun omaishoidon vapaat järjestetään ennalta sovitulla tilapäishoidolla, tulee omaishoitajan ilmoittaa lakisääteisten vapaiden pitämisestä siihen yksikköön, jossa omaishoidettavaa vapaiden aikana hoidetaan.

LLKY:n vaihtoehdot omaishoitajan lakisääteisten vapaiden pitämiseksi:

a) Tilapäishoito

Omaishoidettavalle tarjotaan tilapäishoito ennalta suunnitellusti tilapäishoitoa antavassa yksikössä. Palvelun omavastuu on 11,60 €/vrk (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 3.8.1992/734 § 6 b). Omaishoitaja vastaa hoidettavan kuljettamisesta tilapäishoitoyksikköön sekä kuljettamisesta syntyvistä kustannuksista.

b) Sijaishoitajan toimeksiantosopimus

Sijaishoito järjestetään pääsääntöisesti omaishoidettavan kotiin siten, että sinne palkataan omaishoitajan sijaiseksi vähintään 17 vuotta täyttänyt henkilö omaishoitajan vapaan ajaksi.

Sijaishoito voi tapahtua myös sijaishoitajan kotona. Sijaisen ei tarvitse olla hoidettavan omainen tai muu läheinen.

Omaishoitajan sijaista koskevat samat vaatimukset kuin varsinaiseksi omaishoitajaksi hyväksyttävää.

Kun omaishoitajan vapaat järjestetään omaishoidon sijaisen avulla, sijaiselle maksetaan palkkio, joka vastaa hoidon sitovuutta ja vaativuutta. Palkkio on omaishoitajan sijaiselle veronalaista tuloa. Palkkio maksetaan vain toteutuneista lomitussuorokausista.

Matkakorvauksia tai muita kustannuksia ei makseta.

Palkkion määrä:

I-maksuluokassa 41,60 €/vrk

II- ja III-maksuluokassa 65 €/vrk

c) Palveluseteli

Palveluseteli myönnetään LLKY:n hyväksymältä yksityiseltä palveluntuottajalta ostettaviin kotihoitopalveluihin, kuten kotipalvelu ja kotisairaanhoido, tukipalvelut, omaishoidettavan toimintakykyä ylläpitävä virkistys- ja kotikuntoutuspalvelu.

Palvelusetelin arvo on 190 €/seteli, mikäli omaishoitajalla on oikeus pitää lakisääteistä omaishoidon vapaata kolme vuorokautta/kalenterikuukausi. Asiakkaan omavastuuosuus on 11,60 €/seteli. Yksi palveluseteli kattaa omaishoidon vapaat yhden kuukauden ajalta.

Palvelusetelin arvo on 126,10 €/seteli, mikäli omaishoitajalla on oikeus pitää lakisääteistä omaishoidon vapaata kaksi (2) vuorokautta/kalenterikuukausi. Asiakkaan omavastuuosuus on 7,60 €/seteli. Yksi palveluseteli kattaa omaishoidon vapaat yhden kuukauden ajalta.

Jos omaishoidon vapaat on järjestetty palvelusetelillä, käyttämättä jääneitä seteleitä ei ole oikeus käyttää mikäli oikeus omaishoidon tukeen päättyy.

12 Omaishoitosopimuksen irtisanominen ja purkaminen

LLKY voi irtisanoa omaishoitosopimuksen päättymään aikaisintaan irtisanomista seuraavan kahden kuukauden ja omaishoitaja irtisanomista seuraavan yhden kuukauden kuluttua. Jos sopimuksen jatkaminen vaarantaa hoidettavan tai omaishoitajan terveyden tai turvallisuuden, sopijapuolet voivat purkaa sopimuksen välittömästi.

Irtisanomisajasta riippumatta sopimus päättyy sen kuukauden lopussa, jonka aikana hoito hoidettavan terveydentilan muutoksista johtuen käy tarpeettomaksi.

13 Omaishoitajan hoitotehtävää tukevat palvelut

Omaishoitoa tukevana palveluna LLKY:ssä järjestetään hyvinvointi- ja terveystarkastuksia omaishoitajina toimiville. Tarkastukseen osallistuminen on omaishoitajille vapaaehtoista. Tarkastukset järjestetään kotikäynteinä tai terveydenhoitajan vastaanotolla ja ne ovat maksuttomia. Näillä käynneillä päähuomio kiinnitetään omaishoitajan jaksamiseen, tuen tarpeeseen ja kuormittumiseen.

Tarvittaessa uusille omaishoitajille järjestetään valmennusta omaishoitajan vahvuuksien tukemiseksi ja omaishoidossa tarvittavien voimavarojen löytymiseksi. Valmennuksen tarvetta arvioitaessa otetaan huomioon omaishoitajan mielipide. Valmennus ei ole ehdoton edellytys omaishoitosopimuksen tekemiselle.

Omaishoitajille järjestetään tarvittaessa myös koulutusta, jonka tavoitteena on omaishoitajien osaamisen kehittäminen ja valmiuksien ylläpitäminen omaishoitosuhteen aikana.

14 Asiaa koskevaa keskeistä lainsäädäntöä

Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014 1301/2014

Laki omaishoidon tuesta 2.12.2005/937, siihen tehdyt muutokset (950/2016, 318/2011 ja 511/2016)

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä 24.7.2009/569

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 22.9.2000/812